

Torsdagen den 19 oktober

Kl. 15.00

§ 1 Justerades protokollet för den 11 innevarande månad.

§ 2 Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Till riksdagens kammare

Undertecknad anhåller härmed om tjänstledighet från riksdagsarbetet fr. o. m. den 20 oktober fram till juluppehållet 1978.

Stockholm den 18 oktober 1978

Per Stjernström

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Stina Eliasson* (c) skulle inträda som ersättare för *Per Stjernström* (c) under hans ledighet från riksdagsmannauppsdraget.

§ 3 Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1978/79:21 till lagutskottet

1978/79:26 till finansutskottet

§ 4 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1978/79:11 till lagutskottet

1978/79:12–14 till försvarsutskottet

1978/79:15–17 till näringsutskottet

1978/79:18–20 till jordbruksutskottet

1978/79:21–24 till näringsutskottet

1978/79:25 till konstitutionsutskottet

§ 5 Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställningar 1978/79:29–42

Torsdagen den
19 oktober 1978

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till
kammarkansliet

*Anmälan av inter-
pellationer*

den 18 oktober

1978/79:43 av *Rolf Hagel* (apk) till arbetsmarknadsministern om översyn av bestämmelserna om utbildningsbidrag, m. m.:

Enligt en undersökning av effekten av den s. k. 25-kronan som på arbetsmarknadsdepartementets uppdrag utförts av två ekonomer vid Lunds universitet, Jan Petersson och Vassilis Vlachos, är kontrollen av företagens behov av statligt stöd alltför bristfällig – för att inte säga obefintlig. Det förhållandet att det är företagsledningarna som själva bedömer hur många anställda som riskerar att bli uppsagda resp. permitterade har enligt undersökningen resulterat i missbruk av utbildningsstödet. De bägge ekonomerna hävdar att endast 40 % av den utbetalade bidragssumman – över 700 milj. kr. – hade behövts för att undvika uppsägningar och permitteringar.

Rapporten skall som bekant redovisas för OECD. Men det är de svenska skattebetalarna som har ett omedelbart intresse av att få klarlagt huruvida deras pengar används i syfte att minska arbetslösheten eller till övervägande del för att öka företagets vinster.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för arbetsmarknadsdepartementet få ställa följande frågor:

1. Avser statsrådet att se över bestämmelserna för utbildningsbidrag i syfte att förhindra missbruk?
2. Kan utredningsresultatet föranleda en eftergranskning av redan utbetalade medel och kan frågan om återbetalning till statskassan komma i fråga?

1978/79:44 av *Rolf Hagel* (apk) till industriministern om betydelsen för sysselsättningen av statligt stöd till multinationella företag:

I det omskrivna TV-programmet Ett fall för Åsling gjordes gällande att det multinationella företaget Electrolux erhållit betydande förmåner vid den uppgörelse som träffades den 23 maj i år mellan företaget och industriministeriet. Bl. a. skulle ett belopp på 1,2 milj. kr. som arbetsmarknadsstyrelsen krävt i skadestånd för avtalsbrott ha efterskänkts. Vidare skulle kravet på företaget att garantera 430 personer anställning i Hälleforsnäs ha ändrats till att gälla hela Flens kommun.

Av den undersökning som LO:s utredningsavdelning företagit angående sysselsättningen i 22 svenska multinationella företag (undersökningen omfattar åren 1971–1976) framgår att dessa företag ökade sysselsättningen i Sverige med endast 1 % medan antalet anställda i utlandet ökade med 11 %.

Bland de företag som minskat antalet anställda i Sverige intar Electrolux en särställning. Nettominskningen i Sverige var 3 970, medan man ökade utomlands med 14 635 personer.

Mot bakgrund av dessa fakta och det förhållandet att sedan denna regerings tillkomst det statliga företagsstödet – subventionerna – överskridit industriinvesteringarna, ter det sig i högsta grad oklokt med miljontilldelningar till företag vilkas politik syftar till att minska sysselsättningen i Sverige.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för industridepartementet få ställa följande fråga:

Anser sig statsrådet ha full garanti för att statligt stöd till multinationella svenska företag främjar sysselsättningen i Sverige?

1978/79:45 av *Alf Lövenborg* (apk) till arbetsmarknadsministern om åtgärder för att öka sysselsättningen:

I 1976 års regeringsdeklaration heter det bl. a.: "Regionalpolitiken skall förstärkas, så att människor i olika landsdelar ges allsidig sysselsättning och service samt en god miljö." Vidare: "Alla ungdomar skall garanteras arbete, praktik eller utbildning."

Regeringsdeklarationens löften stämmer dåligt med verkligheten. Antalet registrerade arbetslösa är nu långt över 100 000. Nära hälften av dessa är ungdomar under 25 år. Arbetslösheten för de utländska ungdomarna i åldersgruppen 16–19 år har fördubblats mellan andra kvartalet 1977 och andra kvartalet 1978. Cirka 200 000 människor finns i beredskapsarbeten, utbildningar etc. och saknar alltså fast arbete. Otryggheten växer.

Regeringsdeklarationens löften om förstärkt regionalpolitik så att människorna skulle kunna beredas "allsidig sysselsättning" står i bjärt kontrast till dagens verklighet.

Man kan som belysande exempel ta situationen i Norrbotten. Redan nu är över 20 000 människor arbetslösa, i beredskapsarbeten osv. Länet har över 5 000 ungdomar som är arbetslösa eller har temporära beredskapsarbeten, trots att 3 000 ungdomar har tvingats lämna Norrbotten sedan början av förra året. I flera av länets kommuner är situationen helt katastrofal, med en situation då både arbetslösheten och utflyttningen ökar.

Det är nödvändigt att fastställa att inte heller de högst alarmerande officiella arbetslöshetssiffrorna speglar den verkliga situationen. Den är långt värre. Många kvinnor och ungdomar finns inte med i den officiella statistiken trots att de ingenting hellre önskar än att få ett arbete. En del av den verkliga arbetslösheten maskeras genom deltidarbete av olika slag.

Det ledande partiet i den förra regeringen vann valet bl. a. genom löften om att skapa 400 000 nya jobb. Läget två år efter valet är att långt över 400 000 människor saknar fast arbete och den trygghet som utlovades i regeringsdeklarationen.

I den upphetsade energipolitiska debatten talas det ofta om "svek" och "löftesbrott". Men det är en skendebatt som på ett oförtjänt sätt har dragit uppmärksamheten från de politiska huvudfrågorna. Dit hör bl. a. den primära

Torsdagen den
19 oktober 1978

Anmälan av interpellationer

mänskliga rättigheten att garanteras arbete. Regeringens största svek och löftesbrott ligger i att man icke har uppfyllt regeringsdeklarationens löften om att garantera människornas rätt till meningsfull sysselsättning.

Regeringen har aviserat ett paket av olika åtgärder med syftet att hejda ökningen av arbetslösheten. Men alla, även regeringens företrädare, torde vara klara över att dessa begränsade åtgärder icke skapar full sysselsättning och arbete åt alla.

Jag vill mot denna bakgrund hemställa om kammarens tillstånd att till arbetsmarknadsministern få ställa följande frågor:

1. Vilka åtgärder utöver de redan aviserade planeras för att skapa full sysselsättning?

2. När kommer regeringsdeklarationens löften på detta område att uppfyllas?

1978/79:46 av *Anton Fägelsbo* (c) till industriministern om eltaxor baserade på självkostnadsprincipen:

Medvetenheten om behovet av hushållning med våra energi- och naturresurser har under senare år blivit allt större. Allt flera har insett nödvändigheten av energisparande åtgärder. Samtidigt har man från såväl företags som de enskilda människornas sida blivit alltmer uppmärksam på kostnaderna för energin, och det har från skilda håll påtalats att kostnaderna för elenergin på ett omotiverat sätt varierar över landet.

Enligt min mening måste huvudprincipen vara att eltaxorna skall vara kostnadstrogn och baserade på självkostnadsprincipen. Det kan givetvis av energipolitiska skäl vara motiverat med vissa avsteg från denna princip. Dessa avvikelser måste dock bäras solidariskt av alla och det får exempelvis inte vara så, att priserna på elström i glesbygd subventionerar för låga taxor i tätorterna.

Det har dock framkommit uppgifter om att ett statligt företag, Vattenfall, tecknat avtal med företag om leverans av rabatterad energi i områden där Vattenfall haft konkurrens av annan råkraftsleverantör eller av företag med möjligheter att åstadkomma kraftproduktion genom utbyggnad av mottrycksanläggningar i kombination med fjärrvärme. De kontrakt som tecknats avser längre tidsperioder, och de förluster som uppstått genom dessa kontrakt har täckts genom prishöjningar för distributörer i områden där Vattenfall har en monopolställning. Ett statligt företag som tillhandahåller en för alla människor oundgänglig nytta har således tecknat förlustbringande avtal när konkurrens förelegat och täckt dessa förluster i områden där Vattenfall är ensam råkraftsleverantör. Man synes därigenom bl. a. ha förhindrat en för landet önskvärd utbyggnad av kraftvärmeproduktionen och snedvridit betydelsen härav för boende och sysselsättning i vissa områden.

Enligt min mening måste kostnaderna för de nyttigheter samhället eller samhällsliga organ tillhandahåller vara rättvist fördelade över landet. Det kan inte vara rimligt att ett statligt företag på grund av sin monopolställning kan

fatta beslut som strider mot riksdagens beslut att alla människor oavsett bostadsort skall beredas likvärdiga livsförhållanden.

Med anledning härav ber jag att få ställa följande fråga till industriministern:

Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidtaga i syfte att garantera alla elkonsumenter eltaxor baserade på självkostnadsprincipen?

den 19 oktober

1978/79:47 av *Sven-Erik Nordin* (c) till industriministern om åtgärder för att säkerställa sysselsättningen vid Berol Kemi AB:s anläggningar i Örnsköldsvik:

Framtiden för Berol Kemi AB:s verksamhet i Örnsköldsvik har länge varit osäker, vilket skapat oro för de anställda.

F. n. pågår förhandlingar mellan Mo och Domsjö AB och det statsägda Berol Kemi AB med syfte att uppnå ett långsiktigt arrendeavtal beträffande anläggningen i Örnsköldsvik. Ett sådant avtal skulle ge en säkrare grund för fortsatt drift vid Örnsköldsviksanläggningen.

Vid 1977/78 års riksmöte beslöts att ge Statsföretag AB ett kapitaltillskott på 300 milj. kr. för att genomföra investeringar i Berol Kemis s. k. oxoanläggning. I den proposition som låg till grund för riksdagsbeslutet (1977/78:125) anfördes, att investeringen i oxoanläggningen dels skulle trygga råvaruförsörjningen för den tillverkning som redan nu är förlagd till Örnsköldsviksanläggningen, dels skulle innebära bibehållen sysselsättningsnivå inom Berol Kemis oxoberoende verksamhet.

Ett annat osäkerhetsmoment när det gäller sysselsättningen vid Örnsköldsviksanläggningen är frågan om den framtida tillverkningen av celluloserivat. Det naturliga vore att också denna tillverkning i oförändrad omfattning bibehålls i Örnsköldsvik.

Under den senaste tiden har uppgifter börjat cirkulera att Berol Kemis verksamhet i Örnsköldsvik drastiskt skall nedskäras. En sådan utveckling kan inte stå i överensstämmelse med 1977/78 års riksdagsbeslut. En nedskärning skulle allvarligt försämra det redan besvärade sysselsättningsläget i Örnsköldsvik.

Med anledning av det anförda anhåller jag om att få rikta följande fråga till industriministern:

Vilka åtgärder ämnar industriministern vidtaga för att garantera nuvarande omfattning av verksamheten vid Berol Kemis Örnsköldsviksanläggning?

1978/79:48 av *Åke Gillström* (s) till justitieministern om tidpunkten för proposition med anledning av försäkringsrättskommitténs förslag, m. m.:

Under senare tid har i Expressen publicerats en rad försäkringsfall, där enskilda försäkringstagare och skadeoffer fått sina ärenden behandlade på ett, enligt artiklarna, anmärkningsvärt sätt. Allmänhetens bristande information och okunnighet när det gäller försäkringsvillkor, lagar och vedertagen praxis

hos seriösa försäkringsbolag speglas på ett beklagligt sätt i dessa fall. Bakom fallen döljer sig vanliga människor, okunniga om sina rättigheter gällande ersättningar vid uppkomna skador. Av artiklarna synes framgå att försök gjorts att förmå den okunnige konsumenten/försäkringstagaren att godta en ersättning som inte alls stämmer med vad vederbörande rätteligen enligt försäkringsvillkoren haft att vänta sig.

Vid olika tillfällen har påtalats konsumentens dåliga skydd i försäkrings-sammanhang. Från många håll – inte minst från försäkringsbolagens sida – har då bl. a. i remissyttranden hävdats att det skydd som redan finns är till fyllest. Därför har också försäkringsbolag och deras branschorganisationer ställt sig mycket negativa till det förslag om konsumentförsäkringslag, som försäkringsrättskommittén efter direktiv från den socialdemokratiska rege- ringen för ett år sedan överlämnade till den borgerliga regeringen. I den förteckning för riksmötet 1978/79 som utdelats i riksdagen finns ingen proposition i detta ärende aviserad, trots att riksdagen dessutom i maj 1978 fattade beslut om tillsättande av en lekmanastyrelse för försäkringsinspek- tionen. Denna har i sin tur efter riksrevisionsverkets revisionsrapport föreslagit regeringen en utredning för allmän översyn av tillsynslagstift- ningen på försäkringsområdet.

De aktualiserade fallen borde påskynda arbetet med dessa frågor. Försäk- ringstagare frågar sig dessutom oroligt om också andra skadeoffer än de nu aktualiserade erhållit för låga skadeersättningar.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag att till justitieminister Sven Romanus få ställa följande frågor:

1. När avser statsrådet att till riksdagen avlämna proposition gällande stärkt skydd för försäkringskonsumenterna med anledning av försäkrings- rättskommitténs förslag?

2. När ämnar regeringen tillsätta den utredning, som riksrevisionsverket och försäkringsinspektionen påkallat, för en allmän översyn av tillsynslag- stiftningen på försäkringsområdet?

3. När kan den av riksdagen begärda lekmanastyrelsen för försäkrings- inspektionen tillsättas?

4. Vilka åtgärder tänker statsrådet vidtaga för att få till stånd en omprövning av alla skadestånd hos bolag som avslöjats i de nu aktualiserade skadeståndsfällen för att därmed återge försäkringstagare förtroendet för försäkringsbranschen?

1978/79:49 av *Karl-Erik Svarberg* (s) till industriministern om sysselsätt- ningsproblemen i Göteborgsregionen:

Regeringen tillsatte våren 1977 Göteborgsdelegationen med uppgift att behandla dels sysselsättningsproblemen, dels samordningen av den statliga planeringen i regionen.

Göteborgsdelegationen skall i det långa perspektivet verka för att syssel- sättningsplaneringen i regionen samordnas. De långsiktiga sysselsättnings- frågorna belyses inom länsplaneringen. Detta gäller såväl näringslivets

utveckling som tillgängligheten till de arbetsplatser som finns.

På kort sikt skall delegationen på länsplaneringens grund belysa de omedelbara arbetsmarknadspolitiska konsekvenserna av driftinskränkningarna inom varvsindustrin samt överväga de åtgärder inom regionen i dess helhet som kan erfordras för att förbättra sysselsättningsläget. För den sistnämnda uppgiften har till delegationen knutits en särskild arbetsgrupp.

Föredragande statsrådet, industriminister Åsling, anförde att de "frågor som har samband med de omedelbara sysselsättningsproblemen bör angripas med förtur". Vidare: "Förslag till konkreta åtgärder som kan förbättra sysselsättningsproblemen i Göteborgsregionen bör lämnas efter hand. Denna del av arbetet bör läggas upp så att verksamheten kan avslutas den 1 juli 1978."

Så långt direktiven.

Göteborgsdelegationen har bl. a. genom skrivelser till regeringen agerat för att olika konkreta projekt bör genomföras i eller lokaliseras till Göteborgsregionen. Tar regeringen fasta på de förslag som kommer?

En viss osäkerhet råder i fackliga och politiska kretsar redan när det gäller delegationens möjligheter att arbeta. Osäkerheten synes vara ännu större när det gäller regeringens uppföljning av delegationens arbete.

Delegationens och därmed regeringens uppgift är att förbättra sysselsättningsläget i Göteborgsregionen. Trots detta kan man konstatera att arbetsmarknadssituationen genomgått en dramatisk försämring under den senaste tiden.

Med hänvisning till det anförda vill jag till industriministern ställa följande frågor:

1. Vilka konkreta åtgärder för att förbättra sysselsättningsläget har regeringen vidtagit på förslag av Göteborgsdelegationen?
2. Hur många nya sysselsättningstillfällen har skapats i Göteborgsregionen genom dessa åtgärder?
3. Är Göteborgsdelegationens verksamhet avslutad vad avser de akuta sysselsättningsproblemen i Göteborgsregionen?

1978/79:50 av *Bengt Gustavsson* (s) till handelsministern om Ceaverkens framtida ställning:

Uppgifter om planer på samgående mellan statsägda Ceaverken i Strängnäs och ett utländskt multinationellt företag har framkommit. Detta har väckt farhågor för att viktiga beredskapsintressen skulle kunna äventyras. Grunden för Ceaverkens hela verksamhet med tillverkning av medicinsk röntgenutrustning är ju försvarspolitiskt motiverad. Senare har teknisk röntgenfilm för industriell kontroll och fotosättningspapper för modern tidningstillverkning tillkommit. Även dessa produkter får bedömas som viktiga ur beredskapsynvinkel.

Med anledning av oron för att behovet av betryggande försörjningsberedskap på bl. a. dessa områden inte skulle kunna tillgodoses i alla lägen, om Ceaverken underordnades utländska intressen, ber jag att få ställa följande

fråga till handelsministern:

Är statsrådet beredd att i beredskapsbevarande syfte vidta åtgärder som säkerställer Ceaverkens fortbestånd och utveckling, som ett av utländska intressen så långt möjligt oberoende företag?

§ 7 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 18 oktober

1978/79:53 av *Olle Göransson* (s) till försvarsministern om tidpunkten för inrättande av ett rådgivande organ till överbefälhavaren, m. m.:

Med anledning av propositionen 1977/78:63 beslöts bl. a. om inrättande av ett rådgivande organ till överbefälhavaren (militärledningens rådgivande nämnd).

Vilka uppgifter kan försvarsministern nu lämna om tidpunkten för nämndens inrättande samt – utöver vad som anfördes i proposition 1977/78:63 – om dess uppgifter och sammansättning?

1978/79:54 av *Filip Johansson* (c) till industriministern om konstgödseltillverkning i Norrbotten:

Under det senaste året har förberedande samtal och utredningar pågått angående byggandet av en fabrik i Luleå för tillverkning av ammoniakprodukter.

Förutom det allmänna behovet av en konstgödseltillverkning inom landet föreligger utomordentligt stort behov av nya arbetstillfällen i Norrbotten.

Med anledning av det anförda vill jag ställa följande fråga till industriministern:

Har planerna angående en fabrik i Luleå för tillverkning av ammoniakprodukter kommit till sådant läge att ett besked kan lämnas om när och hur projektet kan förverkligas?

den 19 oktober

1978/79:55 av *Karl-Erik Häll* (s) till kommunikationsministern om åtgärder för att förhindra nedläggning av Nattavaara järnvägsstation:

1977 beslutade SJ lägga ner Nattavaara station. Gällivare kommun meddelades beslutet i brev den 9 februari 1978. Motivet var bl. a. behov av en dyrbar upprustning av befintligt stationshus, en åtgärd som SJ saknade medel till.

Kommunen protesterade mot nedläggningen med hänsyn till åtgärdens negativa verkan bl. a. på ortens relativt differentierade och transportberoende

näringsliv. Kommunens krav är helt enkelt att få del av SJ:s ekonomiska kalkyler, så att en reell vägning av motstående intressen blir möjlig. Trots begäran härom till SJ och trots uppvaktning på kommunikationsdepartementet synes nu SJ berett att låta nedläggningen verkställas.

Med anledning härav vill jag till kommunikationsministern ställa följande fråga:

Avser statsrådet att ta initiativ som syftar till en omprövning av SJ:s beslut att lägga ner Nattavaara station?

1978/79:56 av *Ivan Svanström* (c) till kommunikationsministern om mottagningsförhållandena för lokalradion i Kalmar län:

Från allmänheten i norra delen av Kalmar län har många klagomål framförts över dåliga mottagningsförhållanden för lokalradion. Orsaken anses vara bristande kapacitet på Västervikssändaren.

Med anledning av det anförda ber jag att få fråga kommunikationsministern om hon är beredd att vidta åtgärder för att förbättra mottagningsförhållandena för lokalradion i norra delen av Kalmar län.

1978/79:57 av *Daniel Tarschys* (fp) till utbildningsministern om de arkeologiska utgrävningarna på Helgeandsholmen i Stockholm:

I anslutning till ombyggnaden av det gamla riksdagshuset har värdefulla fornfynd kommit i dagen, som aktualiserat frågan om fortsatta utgrävningar.

Med anledning härav ber jag att få ställa följande fråga till utbildningsministern:

Hur ser utbildningsministern på möjligheterna att fullfölja utgrävningarna och bevara fynden?

1978/79:58 av *Rolf Sellgren* (fp) till industriministern om syftet med det s. k. oxo-projektet inom Berol Kemi AB i Stenungsund:

Riksdagen beslöt 1978 med anledning av propositionen 1977/78:125 att bevilja Statsföretag AB ett anslag på 300 milj. kr. för fullföljande av det s. k. oxo-projektet inom Berol Kemi AB, Stenungsund.

I visst sammanhang har propositionen tolkats så, att sysselsättningen i Örnsköldsvik skall begränsas till uteslutande vidarebearbetning av halvfabrikat från oxo-anläggningen i Stenungsund.

Med anledning härav vill jag ställa följande fråga till industriministern:

Delar industriministern uppfattningen att syftet med uppförandet av oxo-anläggningen vid Berol Kemi AB i Stenungsund för Domsjöfabrikens del skall vara att förstärka den samlade verksamheten?

Nr 17

Torsdagen den
19 oktober 1978

*Meddelande om
frågor*

1978/79:59 av *Gunnel Jonäng (c)* till industriministern om åtgärder för att säkra sysselsättningen i Alfta och Söderhamn:

Stora problem förekommer f. n. inom skogsmaskinindustrin. De två största företagen inom branschen finns i Hälsingland med ett mycket stort antal anställda i Alfta och Söderhamn.

Vilka åtgärder är industriministern beredd vidtaga för att trygga sysselsättningen i de berörda industrierna?

§ 8 Kammaren åtskildes kl. 15.02.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert